

Förvaltningsövergripande SYV-plan

Studie- och yrkesvägledning i Gnesta kommun

Beslutsinstans	Barn- och utbildningsnämnden
Beslutad	2023-12-12
Senast reviderad	-
Giltig till	Tills vidare
Dokumentansvarig	Förvaltningschef
Diarienummer	BOUN.2023.21

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Inledning	4
Syfte	4
Mål för studie- och yrkesvägledningen i Gnesta	4
Aktivitetsplaner	5
Uppföljning, utvärdering och analys.....	5
Likvärdig studie- och yrkesvägledning	6
Hela skolans ansvar.....	7
Samverkan mellan skola, arbetsliv och det omgivande samhället	7
Koppling till Verksamhetsplan 2023–2025	9
Ur barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan	9
Ur barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan	9

Bakgrund

Gnesta kommun vill skapa goda förutsättningar för att kommunmedborgarna ska ges möjlighet att göra medvetna och väl underbyggda val av framtida utbildning och yrke. Ett ledord för den kommunala verksamheten är framtidstro. Det betyder att invånarna ska ges motivation och inspiration till att se möjligheter. De ska ges förutsättningar att lyckas, utvecklas och rustas för framtiden.

Arbetslivet förändras i mycket snabb takt och det ställer höga krav på att skolan ska samverka med omvärlden när det gäller att förbereda eleverna för det kommande yrkeslivet. En ständigt pågående samhällsutveckling och snabba förändringar på arbetsmarknaden innebär utmaningar att förutse villkoren i arbetslivet. Kommunens invånare ska inspireras att vidga vyerna så att utbildning och arbetsliv även i en större global kontext känns möjlig och attraktiv. Studie- och yrkesvägledningen är en viktig del i det livslånga lärandet och ett stöd i individens ständigt pågående karriärprocess.

Såväl individ som samhälle gynnas av att skolelever är väl förberedda när de ska göra sina studie- och yrkesval. Val av utbildning är komplext där bland annat kön, social och kulturell bakgrund i hög grad påverkar elevers val. För att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval behöver eleverna utveckla valkompetens.

En del elever lämnar skolan utan behörighet till gymnasiet. Andra påbörjar gymnasieutbildningar som de inte fullföljer. Vissa elever gör omval och börjar om gymnasiet. Detta kan leda till att unga står utanför eller försenas in på arbetsmarknaden. Det är angeläget att öka andelen elever som blir behöriga till gymnasiet och som avslutar gymnasiet med gymnasieexamen och på utsatt tid. Ungdomar i ålder 16–19 år, som står utanför utbildning och arbete, ska erbjudas stöd inom det kommunala aktivitetsansvaret och även där är studie- och yrkesvägledningen av största vikt.

Inledning

Denna förvaltningsövergripande plan för studie- och yrkesvägledning (SYV) utgör huvudmannens inriktning och ansvar för arbetet med studie- och yrkesvägledning. Som skolhuvudman har kommunen det övergripande ansvaret för all verksamhet i skolan och därmed ett ansvar för att studie- och yrkesvägledningen fungerar och lever upp till de nationella målen.

Studie- och yrkesvägledning är en rättighet för eleven och skolan har ett viktigt uppdrag att stödja eleverna i att göra väl underbyggda studie- och yrkesval. SYV-planen utgår från skollag, läroplaner, föreskrifter och förordningar, Skolverkets allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning samt kommunens näringslivsprogram 2021–2025.

Planen vänder sig till alla som arbetar i Gnestas kommunala skolor och omfattar alla skolformer i kommunal regi. Med stöd av SYV-planen ska varje skolenhet utforma en årlig aktivitetsplan för studie- och yrkesvägledningen utifrån elevernas behov. För att säkerställa att eleverna får den vägledning de har behov av och rätt till ska den årliga aktivitetsplanen utvärderas och vara en del i kommunens systematiska kvalitetsarbete.

Syfte

Syftet med denna plan för studie- och yrkesvägledning i Gnesta kommun är att sträva efter en likvärdig vägledning med hög kvalitet till kommunens elever och studerande som är inskrivna i grundskola, anpassad grundskola, KAA och vuxenutbildningen som drivs i kommunal regi. SYV-planen ska utgöra en grund för skolenhetens årliga aktivitetsplan för studie- och yrkesvägledning.

Mål för studie- och yrkesvägledningen i Gnesta

- en likvärdig studie- och yrkesvägledning med hög kvalitet
- individens behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses
- studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar och ska bidra till att öka studiemotivationen
- ökad samverkan mellan skola, arbetsliv och det omgivande samhället
- individen ska erbjudas vägledning av utbildade studie- och yrkesvägledare

Aktivitetsplaner

Enheternas aktivitetsplaner ska utgå från huvudmannens mål för studie- och yrkesvägledning. Syftet är att planera för och genomföra aktiviteter så att eleverna får den studie- och yrkesvägledning de har rätt till och behov av. Rektor initierar och ansvarar för att respektive skolenhet utarbetar en årlig aktivitetsplan med stöd av SYV-planen. I denna ska enheten precisera elevernas behov, vad de vill uppnå, vilka insatser som ska göras och hur ansvaret ska fördelas. Studie- och yrkesvägledaren ansvarar för att, utifrån sin yrkeskompetens, stötta personalen i planering, genomförande, kvalitetssäkring och uppföljning av enheternas aktivitetsplaner.

Uppföljning, utvärdering och analys

Studie- och yrkesvägledningen i kommunen utvärderas årligen och ingår i förvaltningens systematiska kvalitetsarbete.

Analys görs utifrån kommunens mål för studie- och yrkesvägledning; detta för att säkerställa att eleverna och de studerande erbjuds en likvärdig studie- och yrkesvägledning, att deras behov tillgodoses, att studie- och yrkesvägledningen upplevs vara hela skolans ansvar och ökar studiemotivationen samt att samverkan mellan skolan och arbetsliv och det omgivande samhällslivet ökar.

Rektor ansvarar för att utvärderingen genomförs på skolenhetsnivå. Rektor ansvarar vidare för att återkoppla utfall av utvärderingen till huvudman enligt utarbetad systematik under året. Utvärderingens huvudfokus är att redovisa elevernas behov av vägledning samt vilka aktiviteter som genomförts, utfallet av dessa, samt förslag till förändringar inför nästa läsår.

Förvaltningen tar del av enheternas utvärdering. Indikatorer som kommunen dessutom följer och rapporterar till Skolverket och statens offentliga statistik, såsom behörighet till gymnasiet och hur stor andel av eleverna som når gymnasieexamen inom tre år, är relevant för att uppmärksamma om ytterligare insatser behövs för att stärka studie- och yrkesvägledningen. En indikator på lokal nivå är att följa att elevernas studiemotivation ökar.

En återkoppling från förvaltningen till rektorer ska ske i samband med verksamhetsuppföljning.

Likvärdig studie- och yrkesvägledning

Ett av SYV-planens mål är att sträva mot en likvärdig vägledning med hög kvalitet. Utgångspunkten när vägledningen organiseras och leds är att arbetet planeras utifrån elevernas behov. Behovet av vägledning kan variera mellan de olika skolformerna och eleverna har på grund av sin ålder varierande behov över tid.

Eleverna har även olika bakgrund vilket kan ha betydelse för vilka alternativa framtidsval eleverna ser som möjliga. En likvärdig studie- och yrkesvägledning är dock inte lika med likformig. Skolan behöver arbeta på ett individanpassat, systematiskt och långsiktigt sätt. Det gäller inte minst för elever som riskerar att inte nå målen för utbildningen och elever som av olika skäl inte kan få det stöd de behöver hemifrån. Häri ligger skolans kompensatoriska uppdrag.

Valkompetens

Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning pekar på att eleverna, för att kunna göra väl underbyggda val, behöver träna sig i val och väljande. Eleverna behöver bli medvetna om sig själva, om olika alternativ, om relationen mellan sig själv och valalternativen samt lära sig fatta och genomföra beslut. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin valkompetens. De behöver möta vuxna i skolan som tidigt hjälper dem att vidga perspektiv i processen med att hitta sig själva i relation till sina framtida studie- och yrkesval. Eleverna behöver få insikt om vilka konsekvenser olika beslut kan innebära för framtiden. Oavsett skolform är det viktigt att de beslut som fattas är elevernas egna. Studie- och yrkesvägledningen är ett stöd i den processen.

Hela skolans ansvar

Studie- och yrkesvägledningen ska vara en systematisk process på skolan, integrerad i undervisningen över tid. Den ska vara en självklar del i alla årskurser, från årskurs 1 och uppåt. Det är viktigt att det råder en samsyn hos personalen kring detta. Enligt läroplanerna ska alla på skolan bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund.

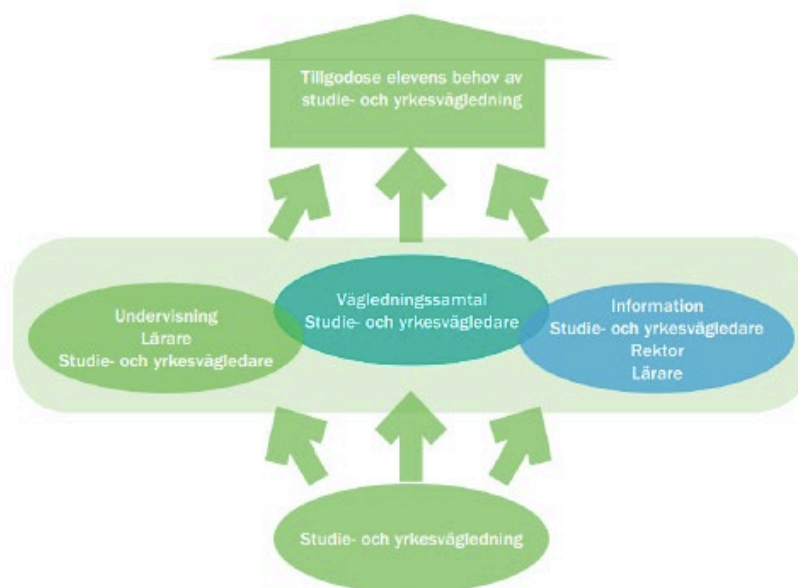
Studie- och yrkesvägledning i allmän bemärkelse avser all den verksamhet som syftar till att eleven förbereds och planerar för sin framtid. Det handlar till exempel om praktisk arbetslivserfarenhet, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkännet. Läraren ska ha kunskaper om hur studie- och yrkesvägledningen kan integreras i deras ämnen. Det ska finnas en bredd av vägledningsaktiviteter och all personal ska arbeta aktivt för att vidga elevens perspektiv och främja normkritiska studie- och yrkesval.

Studie- och yrkesvägledning i särskild bemärkelse sker enskilt eller i grupp med studie- och yrkesvägledaren. Här ges den enskilda eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsval. I sitt arbete ska vägledaren särskilt uppmärksamma möjligheter för elever med funktionsnedsättning. Studie- och yrkesvägledaren ska sprida kunskap, initiera verksamhet och stödja övrig personal, lärare och rektor, för att elevernas behov av vägledning ska tillgodoses. Enligt skollagen ska elever från och med årskurs 1 ha tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning kan tillgodoses.

Samverkan mellan skola, arbetsliv och det omgivande samhället

Enligt läroplanerna har rektor ett särskilt ansvar för att samverkan med arbetsliv och samhällsliv utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Eleverna ska ges möjlighet att upptäcka andra yrkesområden än dem de genom sin bakgrund redan känner till. När skolan planerar besök av yrkesverksamma och när eleverna har andra arbetslivskontakter bör ett normkritiskt perspektiv intas.

Läraren ska i sin undervisning visa på ämnets betydelse och hur kunskapen kan komma till användning i högre utbildning och i arbetslivet. Genom att samverka med bland annat företrädare för arbetsliv, branscher och utbildning kan läraren i sin undervisning ta upp sådant som har en tydlig ämneskoppling. En väl utvecklad samverkan med arbetslivet och samhällslivet kan bidra till att eleven känner en större motivation för sina studier.

Fig. Skolans studie- och yrkesvägledning kan genom undervisning, vägledningssamtal och informationsinsatser tillgodose elevernas behov av vägledning.

Ansvar och roller

Skolans uppdrag kring studie- och yrkesvägledning beskrivs i de allmänna råden och omfattar samtliga skolformer. Det övergripande målet i läroplanerna är att eleven ska kunna göra medvetna och underbyggda studie- och yrkesval. Huvudmannen konkretiserar de nationella målen och följer upp utfallet systematiskt. Rektors ansvar är att ge riktlinjer och skapa förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen blir ett uppdrag för hela skolan där rektor, lärare, studie- och yrkesvägledare samt skolans övriga personal tillsammans ger eleven goda förutsättningar för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Studie- och yrkesvägledaren är en central person i arbetet, en expert som stöttar personal och rektor med sina specialistkunskaper.

Koppling till Verksamhetsplan 2023–2025

Ur barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan

Gnesta är en kommun där vem du är eller vilken bakgrund du har inte påverkar individens möjlighet till utbildning, yrkeskarriär, service och inflytande.

SYV-planens målbild

Barn och ungdomar i Gnesta kommuns grundskolor erbjuds, vid sidan av god undervisning, trygghet och omsorg, en stimulerande och utvecklande studie- och yrkesvägledning som fångar upp ungdomarnas frågeställningar och framtidsförhoppningar samt bistår med informationsunderlag för beslut som leder till förverkligande av barnens och ungdomarnas ambitioner och mål inför studie- och yrkeslivet.

Ur barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan

Det ska inte spela någon roll varifrån du kommer utan vart du är på väg, kommuninvånarna ska ha tillgång till utbildning som är av hög kvalitet och som säkrar möjligheterna till lika förutsättningar för att lyckas med sin kunskapsresa. Därför ska den påbörjade förändringsresan i skolan mot höjda kunskapsresultat fortsätta, där särskilt prioriterade frågor är bättre kunskapsresultat, högre studiemotivation och ökad trygghet.

SYV-planens målbild

Gnesta kommuns barn och unga känner framtidstro och stimuleras till att investera i sin framtid i form av en utbildning som ger dem underlag att fatta beslut kring kommande studie- och yrkeslivsriktning. Som ett led i att möjliggöra detta ska kommunen erbjuda studie- och yrkesvägledning genom hela studietiden, från årskurs 1 till vuxenutbildning. Barn och unga i hela kommunen ska få tillgång till åldersadekvat och anpassad vägledning samt en möjlighet att orientera sig i yrkeslivets strukturer, möjligheter och utmaningar.

Stöd i arbetet med aktivitetsplan för SYV

Rektor på respektive skola ansvarar för att kartläggning, planering, uppföljning och utvärdering sker samt ger riktlinjer och skapar förutsättningar för arbetet. Skolans personal, lärare och studie- och yrkesvägledare planerar aktiviteter som tillsammans blir enhetens aktivitetsplan och sammanställer aktiviteter som sker både i allmän och särskild bemärkelse. Detta gäller samtliga berörda skolformer.

Varje enhet ska:

1. Undersöka och kartlägga elevernas behov av vägledning
2. Utforma en aktivitetsplan som möter elevernas behov av vägledning
3. Planera för genomförande, uppföljning och utvärdering

Aktivitetsplanen ska bygga valkompetens. Eleven ska utifrån sina förutsättningar:

- bli medveten om sig själv
- bli medveten om olika valalternativ, såsom olika utbildningar och yrken
- bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen
- lära sig fatta beslut
- lära sig genomföra beslut

Aktivitetsplanen ska utformas så att aktiviteterna sker kontinuerligt, har progression och bidrar till att skapa en bra helhet för eleven och därtill syftar till att aktivt motverka begränsningar gällande kön, social eller kulturell bakgrund och funktionsnedsättningar. Eleven ska bli medveten om det egna ansvaret för sina val samt förstå konsekvenserna av dessa. Eleven ska ges en upplevelse av att kunna påverka sin egen framtid och känna framtidstro och engagemang i den processen.

Syftet med uppföljning och utvärdering är att kartlägga i vilken grad:

- aktivitetsplanen bidrar till huvudmannens målsättning med vägledning
- aktiviteterna bidrar till att möta elevernas behov
- aktiviteterna bidrar till att skapa valkompetens hos eleverna

Förslag till utformning av aktivitetsplan

1. Uppföljning och utvärdering av föregående års aktivitetsplan - hur blev det?
2. Kartläggning av elevernas behov - här är vi
3. Målformulering - hit ska vi
4. Läsårets planering – det här ska vi göra (aktiviteterna)
5. Uppföljning – så här blev det

Mall för planering av aktiviteter			
Årskurs: Ämne:	Aktivitet:	Syfte:	Ansvarig:
Årskurs: Ämne:	Aktivitet:	Syfte:	Ansvarig:
Årskurs: Ämne:	Aktivitet:	Syfte:	Ansvarig:

Idébank aktiviteter

Nedan finner du inspirationstips på aktiviteter för studie- och yrkesvägledande inslag i undervisningen. Förslagen ska ses som en idébank och inte som en checklista. Flera av förslagen kan användas för fler åldersgrupper än de som angetts.

Årskurs F-3

- Självporträtt, vem är jag, intressen mm?
- Jag i framtiden, vad vill jag bli, hur vill jag bo, vad motiverar mig?
- Yrkespromenad - vilka yrken hittar vi i skolans närområde?
- Veckans/månadens yrke - Vilka yrken finns i skolan?
- Göra collage om sin framtid
- Yrkesaktiva kommer till skolan och berättar om sitt jobb
- Intervjua en person om deras arbete, berätta för klassen
- Diskutera/rita olika yrken utifrån genusperspektiv och normer
- Studiebesök på arbetsplats
- Temaarbete kopplat till arbetsliv/samhällsliv
- Arbeta med frågor om varför vi går i skolan och varför ett arbete är viktigt

Årskurs 4-6

- Min framtid, beskriva sitt drömyrke
- Skriva brev till sig själv i framtiden, intressen, mål
- Identifiera och beskriva sina egenskaper och styrkor
- Presentation av sig själv, vem är jag
- Jämföra yrken nu och då, arbetsuppgifter och arbetslivets villkor
- Yrken ur ett genusperspektiv, ex. granska platsannonser
- Besök av yrkesverksamma
- Studiebesök på arbetsplatser
- Ämnesövergripande projekt med framtidsperspektiv
- Jobbskuggning med efterföljande presentation i klassen
- Titta på olika yrkesfilmer (mer ovanliga yrken)
- Kunskaper om det svenska utbildningssystemet
- Välja språk inför åk 6
- Träna på att göra olika val/beslut
- Träna på att sätta mål och delmål

År 7-9

- Arbeta vidare med framtidsdrömmar, kring jaget, vad kan passa mig?
- Självkännetid kopplat till elevens kunskapsutveckling
- Beskriva ett yrke, utbildning, lön, egenskaper, framtidsprognoser mm.

- Göra arbetslivet synligt kopplat till skolämnen
- Framtidens arbetsmarknad och yrken
- Företagskontakter i närområdet och upprätta samarbeten
- Yrkesaktiva kommer till skolan och berättar om sin väg
- Prao med för-, under- och efterarbete
- Företagare, hur är det att ha eget företag/vara anställd
- Entreprenörskap, vad är det?
- Tema "Finns hinder i arbetslivet" (kön, social, kulturell, funktionsnedsättning mm)
- Gymnasieprogrammen, filmer, föreläsning, grupparbeten, presentationer, öppna hus mm. - Gymnasiemässa
- Gamla elever kommer och berättar om gymnasiet /skillnaden från grundskolan
- Workshop i val och väljande, vad påverkar mina val, hur ska jag tänka?
- Vägledningssamtal, enskilt/ i grupp
- Skriva jobbansökningar och CV
- Diskussion kring kompetenser, egenskaper, anställningsbarhet